

EKONOMİ POLİTİK

Sermayenin Yeni Saldırısı: “Kıdem Tazminatı Fona Dönüştürülsün”

Erinç Yeldan, 17 Nisan 2019

Hazine ve Maliye Bakanı **Berat Albayrak**'ın açıkladığı “Yeni Ekonomi Programı Yapısal Dönüşüm Adımları 2019” metni işveren örgütlerince coşkuyla karşılandı. **İstanbul Ticaret Odası**, dokuz adet slayttan oluşan sunum metnini “*yapısal dönüşüm adımlarının reformist bir aklın yansıması*” olarak nitelerken; **İstanbul Ticaret Borsası**, “*her başlığı bir devrim niteliğindeki açıklama iş dünyamızın beklentilerinin üzerindedir*” yorumunu dile getirmekteydi. **Tüm Sanayici ve İş Adamları Derneği (TÜMSİAD)** da “*açıklanan reform paketi Türkiye ekonomisinin 2019'daki rotasını gösteriyor ve iş dünyasının beklentilerinin karşılayan argümanlardan oluşuyor*” sözleriyle “dengelenme” diye anılan sürece ilişkin stratejik umutlarını yansıtıyordu.

İstanbul Sanayi Odası ise “... açıklanan yapısal dönüşüm adımları (ile) uzun vadeli tasarrufları güçlendirmek adına yapılacak en önemli hamlelerden birinin de kıdem tazminatı reformu olduğunu dile getiriyoruz (ve) Türkiye'nin en büyük ihtiyacı olan uzun vadeli fon birikimine güçlü bir katkı sağlayacağı için çok anlamlı ve değerli buluyoruz” diyerek sermaye kesiminin ana düşüncesini vurgulamaktaydı.

Gerçekte ise açık işsizlik oranının %15'e yaklaştığı, enflasyonun yüzde 20 düzeyinde süregeldiği ve döviz piyasalarında belirsizlik ve dalgalanmaların şiddetlendiği mevcut koşullarda Türkiye sermayesinin kendi iç dinamikleriyle ve güdük birikim yapısıyla bu krizi atlattığı son derece zor gözükmemektedir. Krizin başladığı günlerden bu yana yaşanan işten çıkarmalar ve reel ücretlerdeki gerilemeler, sermaye sınıfına krizi atlatabilecek derecede yeterli bir tasarruf sağlamaktan uzaktır. Sermaye çevreleri krizi fırsat bilerek yepyeni bir karşı saldırı hazırlığına girmiş durumdadır: *kıdem tazminatının fona dönüştürülmesi ve Bireysel Emeklilik Sistemi (BES) ile bütünleştirilmesi*.

Sermaye örgütlerinin ve sözcülerinin savlarına göre Türk sanayi mevcut koşullarda küresel ekonomide rekabet şansı yakalayabilmek için kıdem tazminatı yükünden kurtarılmalıdır; kıdem tazminatı yükü iş gücü piyasalarında “katılık” yaratmakta ve istihdamın arttırılmasını engellemektedir; zaten işsizlik sigortası kurulmuş iken işçilere ayrıca kıdem tazminatı sağlanmasının geçerli bir nedeni kalmamıştır; vs. vs...

Söz konusu savlar, 1936 yılında 3008 sayılı yasayla yürürlüğe girmiş olan kıdem tazminatı üzerine hukuk sistemimizde yaratılmış olan boşlukları ve kavram kargaşasını fırsat bilerek özenle öne sürülmektedir. Oysa kıdem tazminatının amacının ve tarifinin doğru yapılması durumunda, bu savların gerçeklerden ne kadar uzak olduğunu görmek ve ardında yatan ana görüşlerin aslında sermaye kesiminin krizden en az zararla çıkmasını sağlayabilmek için “dengelenme” diye anılan sürecin bedelini emekçi sınıflara yıkmaktan ibaret olduğunu anlamak hiç de güç değildir.

Herşeyden önce, kıdem tazminatının ana amacı hatırlanmalıdır: “*kıdem tazminatı, kıdemliliğin ödüllendirilmesi ve iş başında yıpranmanın tazminatıdır*”. Zira işçinin çalışırken üretime yaptığı katkı nedeniyle almış olduğu ücret hiç bir zaman katkısının tam karşılığı

olamaz. Bunun ötesinde, işçi çalıştığı sürece bedenen ve fiziksel olarak bir kayba uğrar. Kıdem tazminatı bir bakıma bu yıpranmanın ve işyerine bağlılığın karşılığıdır.

Kıdem tazminatının fona devri ve BES ile birleştirilerek zorunlu bir finansal birikim modeline dönüştürülmesi önerisi bir yandan emekçilerin gelirleri üzerinden yeni bir el koyma ve sömürünün perçinlenmesi anlamına gelirken, bir yandan da öz kaynakları tıkanmış olan yerel finans sermaye örgütlerine yeni taze kaynaklar yaratmayı ve bu çarpık rant düzenine yeni aktarımlar kurgulamayı amaçlamaktadır.

Sermaye örgütleri herşeyden önce *“Türkiye ekonomisinin süregelen büyük durgunluk sürecinden niçin en şiddetli etkilenen ekonomi olduğu”* sorusunu kendilerine sormaları gerekmektedir. Türkiye ekonomisi özellikle IMF ile *Yakın İzleme Anlaşması*’nın imzalandığı 1998’den sonra giderek hızlanarak bir ucuz ithalat ve spekülasyon cennetine dönüştürülmüş durumdadır. *“İhracata yönelik inovasyoncu ekonomi”*, *“Avrasya’nın sanayi üretim üssü”*; *“Dünya Ticaret Örgütü normlarına bağlılık”*; *“etkin ve yönetişimci devlet”* gibi cilalı sözlerle sürdürülen bu **jeni-emperyalist** saldırının aktif bir ögesi konumunda olan ulusal sermaye örgütlerinin şimdi krizi fırsat bilerek emekçilerin kazanılmış haklarına karşı giriştikleri saldırıların meşru hiç bir yanı yoktur.

“Kıdem tazminatının fona dönüştürülerek BES’e dahil edilmesi” önerisi bir yapısal reform unsuru değil; doğrudan doğruya yerel sermaye sınıflarının krizi bir fırsat bilerek stratejik çıkarlarının geliştirilmesi arzularının somut bir uzantısıdır.